

8.10.2025

EOAK/5010/2024

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Terhi Arjola-Sarja

MENETTELY TIEDOKSIANNOSSA YM.

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan ulosottoylitarkastajien A:n ja B:n menettelyä X Oy:tä (jälj. yritys) koskevassa asiassa.

Kantelun mukaan yritystä koskeva ulosmittauspäätös oli kesäkuussa 2023 postitettu osoitteeseen, joka ei ollut ollut yrityksen virallinen osoite, ja josta kirje oli joutunut väriin käsiin. Asia oli selvinnyt, kun ulosottoylitarkastaja A oli soittanut. A oli puhelimesta pahoitellut asiaa ja oli aikonut jatkossa toimittaa kirjeet oikeaan osoitteeseen. Kuitenkin A oli jatkanut postin lähettämistä väärään osoitteeseen. Maksusuunnitelman kuulemiskirje, ulosmittauspäätös ja päätös maksusuunnitelman raukeamisesta oli lähetetty osoitteeseen, missä yritys ei sijaitse ja jota ei edes ole olemassa. Yritys ei ollut saanut kirjeitä, eikä ollut voinut niihin reagoida. A ei ollut puhelimesta kertonut lähettämistään kirjeistä tai lähettänyt asiasta sähköpostia. Oikea osoite oli ollut A:n tiedossa. Osoite oli ilmennyt muun muassa A:lle toimitetuista Vaasan hovioikeuden päätöksestä ja sähköpostista, joka liittyi korkeimman oikeuden valitusasiaan. Kantelija ihmetteli, miksi kirjeitä ei ollut toimitettu sähköpostitse. Yrityksellä oli ollut käytössä myös Suomi.fi-tunnukset.

Kesäkuussa 2024 ulosottoylitarkastaja A oli ulosmitannut yrityksen koko ajosuoritteen. Kantelija tiedusteli, voiko ulosottoviranomainen toimia näin, että yrittäjältä viedään koko ajosuorite ja edellytykset yritystoiminnan jatkamiselle.

Asiasta oli valitettu käräjäoikeuteen, sillä ulosottoylitarkastaja B oli kertonut puhelimesta, ettei asiaa voi korjata itseoikaisuna, vaan asia on vietävä käräjäoikeuteen. B oli myös kertonut, että Ulosottolaitoksella on valta tehdä, mitä he haluavat ja että itseoikaisua asiassa ei voi tehdä. Internetistä oli selvinnyt, että asiassa on mahdollista hakea itseoikaisua. Asia olikin pystytty kihlakunnanvoudin kautta oikaisemaan ja yritys oli saanut osan rahoista takaisin. Varojen palauttaminen oli tapahtunut jatkamisen kannalta liian myöhään.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin ulosottoylitarkastajien A:n ja B:n selvitykset sekä kihlakunnanvoutien C:n ja D:n sekä johtava kihlakunnanvouti E:n lausunnot. Lisäksi valtakunnanvoudin kanslia antoi asiassa oman lausuntonsa. Saatu selvitys oheistetaan tähän ratkaisuun kantelijan tiedoksi.

3 RATKAISU

3.1 Asiakirjojen tiedoksi antaminen

3.1.1 Oikeudellisen arvioinnin lähtökohtia

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säännöksen 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Ulosottokaaren (jälj. UK) 1 luvun 19 §:ssä säädetään ulosoton asianmukaisuuden vaatimuksesta. Sen mukaan ulosottomiehen tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Täytäntöönpanotehtävät tulee suorittaa joutuisasti, tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti aiheuttamatta vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Ulosottomiehen tulee edistää vastaajan omatoimisuutta ja asianosaisten välistä sovinnollisuutta ulosottoasiassa sopivalla tavalla.

Säännöksen esitöissä (HE 216/2001 vp, s. 45) todetusti säännöksellä voidaan osaltaan turvata perustuslain 21 §:ssä tarkoitettujen oikeusturvaa koskevien perusoikeuksien toteutumista ulosottokäytännössä.

Tiedoksianto-osoitteesta säädetään UK 3 luvun 38 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan hakija, vastaaja, vakuuden antaja sekä väitteen tai vaatimuksen esittänyt sivullinen ovat velvollisia ilmoittamaan ulosottomiehelle sen kotimaassa tai ulkomailla olevan postiosoitteen, johon kaikki ulosottoasiaa ja ulosottovalitusasiaa koskevat asiakirjat saa hänelle lähettää (tiedoksianto-osoite). Jos tämä osoite muuttuu, on siitäkin ilmoitettava. Henkilön ulosottomiehelle toimittamassa kirjoituksessa olevaa merkintää postiosoitteesta pidetään tiedoksianto-osoitteena. Vastaajan ilmoittama tiedoksianto-osoite koskee kaikkia ulosottoasioita siihen asti, kun vastaajalla on keskeytyksettä ulosottoasioita vireillä.

Kyseisen säännöksen 2 momentin mukaan ulosottomies saa postiosoitteen sijasta käyttää tiedoksianto-osoitteena 1 momentissa mainitulla henkilöllä olevaa: 1) tietojärjestelmähakijaa koskevassa luvassa tarkoitettua teknistä rajapintaa; 2) sellaista henkilön ja viranomaisen väliseen yhteydenpitoon tarkoitettua valtakunnallisen sähköisen asiointijärjestelmän tiedonsiirron osoitetta, joka edellyttää sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönottoa; tai 3) muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua sähköisen tiedonsiirron osoitetta, jonka henkilö on ilmoittanut tiedoksianto-osoitteekseen.

Tavallista tiedoksiantoa koskevan UK 3 luvun 39 §:n 1 momentin mukaan asiakirja annetaan tiedoksi antamalla se vastaanottajalle tai lähettämällä tiedoksianto-osoitteeseen. Jollei tiedoksianto-osoitetta ole, asiakirja lähetetään väestötietojärjestelmään merkittyy osoitteeseen, paitsi jos on tiedossa, ettei tiedoksiannon vastaanottaja asu siinä osoitteessa. Viimeksi mainitussa tapauksessa tai, jollei väestötietojärjestelmässä ole vastaanottajan osoitetta, asiakirja lähetetään mahdolliseen muuhun 48 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla selvitettyyn tai tiedossa olevaan osoitteeseen kotimaassa tai ulkomailla.

UK 3 luvun 48 §:n 2 momentin mukaan omaisuuden etsimistä ja vastaajan olinpaikan selvittämistä koskevista vähimmäistoimista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Perusselvitystä koskevan ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan, jos ulosottorekisterissä ei ole vastaajaa koskevia tietoja tai ne eivät ole ajan tasalla, ulosoton tietojärjestelmässä olevan teknisen käyttöyhteyden avulla selvitetään väestötietojärjestelmään, veroviranomaisen ja työvoimaviranomaisen tietojärjestelmiin sekä tulotietojärjestelmän tulorekisteriin merkityt vastaajan olinpaikkaa, tuloja ja omaisuutta koskevat tiedot.

3.1.2 Arviointi ja kannanotto

Asiassa on ensinnäkin kysymys postiosoitteesta, johon kantelussa tarkoitetut tiedoksi annettavat asiakirjat on Ulosottolaitoksesta lähetetty.

Se, mistä Ulosottolaitos on saanut kantelussa virheelliseksi ilmoitetun postiosoitteen (- - -), on jäänyt asiassa selvittämättä. Kun ulosottohakemuksessa on ilmoitettava muun muassa vastaajan nimi ja hakijan tiedossa oleva vastaajan henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus, osoite ja puhelinnumero (UK 3 luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta), mahdollista on, että kyseinen osoitetieto on perustunut ulosottohakemuksessa ilmoitettuun tietoon. Kuten todettu, asia jää kuitenkin selvittämättä. Asiassa esitetystä ei myöskään ilmene, onko yritykselle lähetetty Ulosottolaitoksen asiakirjoja tuohon osoitteeseen jo ennen kantelussa kerrottua kesäkuussa 2023 lähetettyä "ulosottopäätöstä", ja onko yritys saanut ne tiedokseen. Tässä yhteydessä totean epäselväksi jäävän myös, mitä asiakirjaa tuolla "ulosottopäätöksellä" kantelussa tarkoitetaan, ja siten onko kysymys mahdollisesti ulosoton vireilletuloilmoituksesta ja maksukehotuksesta. Kantelijan esittämän perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, ettei yritys olisi saanut mitään - - - osoitteeseen lähetettyä asiakirjaa tuohon osoitteeseen lähetettynä tiedoksi.

Kantelija on kertonut, että oikea osoite oli ilmennyt ulosottoylitarkastajan käytössä olleista asiakirjoista.

Ulosottokaaren mukaan tiedoksianto-osoitteena pidetään myös henkilön ulosottomiehelle toimittamassa kirjoituksessa olevaa merkintää postiosoitteesta. Lainvalmisteluasiakirjoissa (HE 216/2001 vp, s. 131) on tähän liittyen kuitenkin tuotu esiin, että etenkin yksityishenkilöiden osalta tulee tässä suhteessa olla melko varovainen. Yksityisen vastaajan oikeusturva edellyttää, että jollei kirjoituksessa olevaa merkintää ole tarkoitettu selvästi osoiteilmoitukseksi ulosottomiehelle, tulisi oikea osoite pyrkiä varmistamaan. Oikeuskirjallisuudessa (Tuula Linna – Tatu Leppänen – Anssi Kärki: Ulosotto-oikeus I Ulosottomenettely, Helsinki 2022, s. 464 ja 462) on puolestaan esitetty että, jos kirjoitukseen on merkitty ulosottomiestä varten tietty osoite, voidaan lähteä siitä, että vastaaja on antanut suostumuksensa sen käyttämiseen tiedoksianto-osoitteena. Konkludenttinen tiedoksianto-osoite voi (tietojärjestelmähakijaa lukuun ottamatta) olla vain postiosoite, ei sen sijaan esimerkiksi sähköpostiosoite, vaikka se olisi merkittynä kirjoitukseen. Kirjallisuudessakin on todettu esitöissä esitetty edeltä ilmenevä varovaisuus yksityishenkilöiden kohdalla, ja että epäselvässä tapauksessa osoitteen käytettävyyden tulee varmistaa. Edelleen on esitetty, ettei edellisessä oikeudenkäynnissä annettu prosessiosoite päde ulosotossa. Ulosottomiehelle on kuitenkin hyötyä oikeudenkäynnissä annetun prosessiosoitteen tietoon saattamisesta, jos hän joutuu selvittämään asianomaisen osoitetta.

Asiassa esitetystä ei ilmene, että yrityksen postiosoite olisi ulosottokaarella tarkoitettulla tavalla ollut merkittynä yrityksen ulosottomiehelle toimittamaan kirjoitukseen. Edelleen totean, että kirjoituksen liitteenä olevat sähköpostitkin, joissa yrityksen kaupparekisteriin merkitty postiosoite on ollut merkittynä, sijoittuvat nyt kysymyksessä olevien postitusten jälkeiseen ajankohtaan. Eri asia kuitenkin on, mikäli ulosottomiehellä on – esimerkiksi täytäntöönpanoperusteena olevan ratkaisun perusteella – tieto myös yrityksen käyttämästä muusta osoitteesta, kuin mikä on Ulosottolaitokselle ilmoitettu, tällainen osoite antaa mielestäni vahvan syyn oikean osoitteen tarkistamiselle.

Toiseksi kysymys on käytetystä tiedoksiantotavasta.

Valtakunnanvoudin kanslian tässä asiassa antaman lausunnon mukaan asiakirjojen tiedoksianto tapahtuu lähtökohtaisesti aina Suomi.fi-viestinä tai kirjepostilla. Sähköpostitiedoksianto käytetään vain poikkeuksellisesti. Mikäli ulosoton asiakkaalla on Suomi.fi-viestit käytössä, lähettää ulosoton tietojärjestelmä asiakirjat automaattisesti sähköisesti tiedoksi. Valtakunnanvoudin kanslian hankkiman selvityksen perusteella yrityksen y-tunnuksella ei löydy Suomi.fi-viestit tiliä. Tämä tarkoittaa, että yritykselle ei ole koskaan aktivoitu Suomi.fi-viestejä käyttöön. Totean, ettei asiassa esitetystä myöskään ilmene, että yritys olisi ilmoittanut Ulosottolaitokselle sähköpostiosoitteen tiedoksianto-osoitteeseen.

Kolmanneksi kysymys on siitä, onko ulosottoylitarkastaja A tullut ensinnäkin tietoiseksi kesäkuussa 2023 käytetyn tiedoksianto-osoitteen virheellisyydestä ja toiseksi oikeasta osoitteesta. Jos hänellä on ollut tieto osoitteen virheellisyydestä ja mahdollisesti myös oikeasta osoitteesta, kysymys on menettelystä tämän tiedon suhteen.

Kantelussa on kerrottu kantelijan ja ulosottoylitarkastaja A:n välillä käydystä puhelinkeskustelusta, jossa kantelijan kertoman mukaan oli selvinnyt, että ulosotosta kesäkuussa 2023 lähetetty asiakirja oli postitettu väärään osoitteeseen. Kantelijan kertoman mukaan A oli pahoitellut asiaa ja aikonut jatkossa toimittaa kirjeet oikeaan osoitteeseen.

Ulosottoylitarkastaja A toteaa kantelun johdosta antamassaan selvityksessä, ettei osaa sanoa, onko oikeasta postiosoitteesta ollut puhetta kesäkuussa 2023. A:n mukaan hän ei voi kiistää asiaa, koska ei pysty muistamaan sen enempää. Selvityksessään A ilmoittaa vain ihmettelevänsä, miksi ei ole vaihtanut oikeaa osoitetta, jos asia on ollut esillä.

Asiassa antamassaan lausunnossa kihlakunnanvouti C toteaa, että väärä tiedoksianto-osoite pitäisi heti vaihtaa, kun tieto oikeasta osoitteesta saadaan. C:n mukaan on vaikea sanoa, mitä tarkalleen ottaen on tapahtunut. Onko osoitteenmuutos unohtunut, tai onko se jäänyt ulosottoylitarkastaja A:lta huomaamatta.

Valtakunnanvoudin kanslian lausunnossa on puolestaan tältä osin todettu, että ulosottomies on menetellyt siltä osin virheellisesti, mikäli hän on jättänyt päivittämättä asiakkaan muuttuneen postiosoitteen ulosoton tietojärjestelmään. Yritystä koskevat ulosoton asiakirjat olisi tullut postittaa kantelijan ulosotolle ilmoittamaan osoitteeseen. Yleisesti valtakunnanvoudin kanslia toteaa, että asiakkaan olisi aina hyvä ilmoittaa osoitteenmuutoksesta kirjallisesti, jotta asia voidaan todentaa ja jotta osoitetiedot menevät varmasti oikein. Asiakkaalla ei myöskään voi olla useita tiedoksianto-osoitteita käytössä samaan aikaan.

Yleisellä tasolla totean, että mahdollisuudet puhelinkeskustelujen sisällön jälkikäteiseen selvittämiseen ovat kirjallisessa kantelumenettelyssä sangen rajallisia. Keskustelujen sisältöä jälkikäteen arvioitaessa ei yleensä ole mahdollista saada tarkkaa selvitystä sen sisällöstä. Yleensä asian selvittäminen vaikeutuu entisestään, mitä pidempi aika käydystä keskustelusta on kulunut.

Kantelun tarkoittama puhelinkeskustelu on käyty vuoden 2023 kesäkuussa. Ulosottoylitarkastaja A:n 13.9.2024 päivätyn selvityksen perusteella hän ei muista, onko yrityksen oikeasta osoitteesta ollut tuolloin puhetta ja ihmettelee, miksi ei ole vaihtanut oikeaa osoitetta, jos asia on ollut esillä. Kun tapahtumat ovat tältä osin jääneet varmuudella selvittämättä, eikä puhelinkeskustelun sisällöstä tai menettelystä puhelinkeskustelussa mahdollisesti saadun osoitetiedon suhteen ole käsitykseni mukaan saatavissa lisäselvitystä, katson, että asia on jäänyt siinä määrin epäselväksi, ettei ulosottoylitarkastaja A:n voi todeta menetelleen asiassa virheellisesti.

Asiassa esitetyn perusteella on kuitenkin selvää, että kantelussa tarkoitettujen ulosoton asiakirjojen tiedoksianto yritykselle ei ole tapahtunut asianmukaisesti. Yrityksen tiedonsaanti ja kuuleminen ennen maksusuunnitelman lakkauttamista ei ole toteutunut. Tämä on johtanut siihen, että velallisena olevan yrityksen oikeutta tulla asiassa kuulluksi, on loukattu. Kantelun liitteenä olevien sähköpostiviestien perusteella yritys on saanut maksusuunnitelman raukeamista koskevan päätöksen 31.5.2024 ja ulosmittauspäätöksen 13.6.2024 pyytäessään ne Ulosottolaitokselta 19.6.2024. Muutoksenhakumahdollisuutta päätöksiin ei ole menetetty, mutta päätösten tiedoksianto on tosiasiallisesti edellyttänyt yrityksen tekemää asiakirjojen saamista koskevaa pyyntöä.

Korostan oikean tiedoksianto-osoitteen tärkeyttä. Perustuslaissa turvataan muun muassa jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Edelleen turvataan oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta. Oikeusturvanäkökohdat edellyttävät, että tiedoksianto toteutetaan siten, että sen vastaanottaja saa oikeuksiensa käyttämiseksi tarvitsemansa tiedot ja että tämä myös tapahtuu riittävän ajoissa. Tiedoksiannossa on kysymys merkittävästä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeesta.

Koska tapahtumat ovat edeltä ilmenevästi jääneet osin epäselviksi yksittäisen virkamiehen sijasta moite on kohdistettava Ulosottolaitokseen.

3.2 Ulosmittauspäätös

UK 4 luvun 65 §:n mukaan, kun luonnolliselta henkilöltä ulosmitataan muuta kuin toistuvaa elinkeinotuloa tai kun yhteisöltä ulosmitataan elinkeinotuloa, saadaan ulosmittauksen määrää rajoittaa, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeino- tai liiketoimintaa eikä menettelyä voida pitää olennaisesti hakijan edun vastaisena. Lisäksi noudatetaan soveltuvin osin, mitä 59–63 §:ssä säädetään, ja jos tulo on toistuvaa, mitä menettelystä palkan ulosmittauksessa säädetään.

Kantelun tarkoittamalla ulosmittauspäätöksellä 13.6.2024 on ulosmitattu yhtiön päätöksessä mainitulta osakeyhtiöltä maksuun tulevat kuljetussopimuksen mukaiset tilitykset nautakeräilystä. Ulosmitattavaksi määräksi päätöksessä on ilmoitettu enintään - - - euroa. Määrä on vastannut ulosoton hakijan saatavan määrää. Ulosottoylitarkastaja A:n selvityksessä on siitä tarkemmin ilmenevästi kerrottu hänen selvitystyöstään ja ulosmittauspäätöstä koskevasta harkinnasta.

Oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että viranomaiset käyttävät niille laissa annettua toimi- ja harkintavaltaa lainmukaisesti. Tuomioistuinten riippumattomuuden vuoksi oikeusasiamies ei arvioi asiaa siltä osin kuin se voidaan saattaa tai on saatettu tuomioistuimen tutkittavaksi.

Totean, että vaikka viranomaisen ratkaisu itseoikaisun tai muutoksenhaun johdosta muuttuisikin, ei tämä vielä yksinään tai välttämättä tarkoita sitä, että ratkaisua aikanaan tehtäessä olisi ylitetty ratkaisijalle asiassa lain mukaan kuuluva harkintavalta.

Katson, ettei asiassa ei ole ilmennyt, että ulosottoylitarkastaja A olisi ylittänyt asiassa hänelle kuuluvan harkintavallan tai käyttänyt sitä väärin.

3.3 Puhelinkeskustelussa annetut tiedot

Ulosottoylitarkastaja B:n selvityksen mukaan kantelija oli soittanut 19.6.2024 ja vaatinut ulosmittauksen perumista. Kantelija oli muun muassa esittänyt, että hän maksaa puuttuvan/puuttuvat erät, jos ulosmittaus perutaan. Selvityksensä mukaan B oli kertonut, että ”tuolla perusteella ulosmittausta ei voida perua”. Kantelija oli kertonut valittavansa päätöksestä ja B oli ohjeistanut häntä valitusmenettelyssä. Edelleen B kertoo, että hän oli kehottanut kantelijaa myös olemaan yhteydessä ulosottoylitarkastaja A:n esihenkilön sijaisena olleeseen kihlakunnanvoutiin, ja että oli välittänyt kyseiselle kihlakunnanvoudille kantelijan puhelun jälkeen lähettämän sähköpostin, jossa kantelija oli vaatinut toimenpiteen keskeyttämistä.

Selvityksen mukaan B ei muista sanatarkasti käytyä puhelinkeskustelua ja miten kantelussa esitettyä itseoikaisun mahdollisuutta käsiteltiin. Päätöksen laillisuutta ja väitettyä virheellisyyttä oli käyty läpi ja B oli ohjeistanut kantelijaa olemaan yhteydessä kihlakunnanvoutiin, joka on itseoikaisuasiassa päätösvaltainen. B:n oletus on, että hän oli informoinut kantelijaa menettelytavoista. Kantelussa esitettyä väitettä, että B olisi kertonut Ulosottolaitoksen voivan tehdä mitä haluaa, B ei ilmoittamansa mukaan tunnista sanomakseen.

Katson, ettei asiassa ole tältä osin todettavissa menettelyä, joka edellyttäisi puoleltani toimenpiteitä. Viittaa edellä puhelinkeskustelujen selvittämisen vaikeudesta toteamaani.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1.2 esittämäni Ulosottolaitoksen tietoon. Samalla kiinnitän huomiota oikeiden osoitetietojen tärkeyteen asiakirjojen tiedoksi antamisessa.

Edeltä ilmenevässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni valtakunnanvoudin kanslialle ja sen kautta asiassa selvityksen ja lausunnon antaneiden tietoon saatettavaksi.